

зволяє відслідковувати його трансформації. Прогнозування майбутнього в нашу епоху може стати більш практичним і націленим на виокремлення конкретних тенденцій змін, які все швидше переходять із майбутнього в сучасність. Тому ми поступово можемо переходити від «зберігаючого» до «випереджаючого» формату життя [Тоффлер 2002, с.203].

Література:

- 1) Кастельс М. Галактика Інтернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе / М. Кастельс. – Екатеринбург: У-Фактория (при участии изд-ва Гуманитарного ун-та), 2004. – 328 с.
- 2) Кларк А. Ч. Черты будущего / А. Ч. Кларк. – М.: «Мир», 1966. – 288 с.
- 3) Нейсбитт Дж., Эбурдин П. Что нас ждет в 90-е годы. Мегатенденции. Год 2000 / Нейсбитт Дж., Эбурдин П. – М.: Республика. 1992. – 416 с.
- 4) Тоффлер Э. Шок будущего / Э. Тоффлер. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002 – 557 с.
- 5) Урри Дж. Мобильности / Дж.Урри. – М.: «Праксис», 2012. – 576 с.

Історія як пророкування минулого

Анастасія Максименко

Український католицький університет (Львів)

Якщо п'ятьом науковцям дати завдання скласти історію майбутнього, кожен із них збудує пряму – послідовний, підпорядкований логіці прогноз. Отже, ми отримаємо п'ять прямих. Проте, між ними є дещо спільне – наявність розбіжностей. Розриви з'єднують їх. Якщо ж звернутися з подібним проханням до біблійних пророків, отримаємо одну пряму (часоєдність), та певну кількість розривів, що дорівнює кількості пророків, адже Бог відкривається залежно від стану пророчої уяви [Спиноза, с.34]. Хоча тема конференції протиставляє пряму (історія філософії) та розриви (історії філософій), на мою думку, історія будь-якого минулого має будову,

подібну до пророкування, тому може називатися пророкуванням минулого.

Дійсно, маємо одне минуле (бо, навіть якщо я видаляю зайву літеру у word-документі, я не здатна видалити саме це видалення), але через розбіжності в способах пізнання та передачі цього минулого отримуємо розриви, що в сукупності виглядатимуть як багатоминуість. Конфлікт між історією та історіями, між прямою та розривами потребує не протиставлення, а конкретизації. Чітке виокремлення будови історії в значенні динамічного процесу історіювання призводить до метафоричного порівняння часу – головного історичного чинника – зі складною природною системою: якщо уявити час в образі звичайного моря, тоді історик стане подібним до вченого, що досліджує берегову лінію, стоячи посередині моря. Кожен рух того вченого в напрямку берега (об'єкту дослідження) викликає коливання води. Утворена хвиля змінює не тільки ландшафт моря (часу), але й деформує лінію берега. Тобто праця історика – як того, що вводить нові дані, так і того, що систематизує відомі, – по-перше, впливає на загальну картину минулого, по-друге, утворює сам об'єкт. Так само, як і пророцтво утворює майбутнє, стаючи майбутнім: незалежно від того, здійсниться чи ні, воно вже існує в якості (єдиновідомого) майбутнього. Таким чином історіювання (або пророкування минулого) утворює два протилежні напрямки часу: з минулого в майбутнє та з майбутнього в минуле. Коли дослідник уявляє лінію берега, для нього море починається там, де стискаються берег і вода. Проте, початок моря також і там, де зароджується хвиля.

Ставлення до історії як до пророкування минулого відновлює стосунки між філософськими системами й не тільки «дозволяє» ставити сучасні питання попередникам, а навіть стверджує, що саме цими питаннями вони й займалися. Точніше, ті питання займаються філософами, бо в логіці зворотнього часу філософська система, як гебрейський Всесвіт, народжується старою, і розкриває своє «минуле» з допомогою «нашого» майбутнього. Наприклад, коли утверджується новий термін, історики філософії ніби ігнорують час його виникнення, знаходячи йому застосування в будь-якому відомому історичному періоді. Тобто термін поширює владу, розширюючись у часі і стаючи пророцтвом про минуле, що дорівнює самому минулому.

Отже, основні тези доповіді:

1. Історія – пророкування минулого;
2. Пророцтво про певний період займає місце цього періоду – це суттєва риса пророцтва;
3. Минуле та пророцтва відносяться один до одного як лінія та розриви у висвітленні цієї лінії;
4. Історіювання повертає час;
5. Філософія використовує філософів для відновлення себе в минулому.

Основна частина доповіді продемонструє описаний апарат у дії – на прикладі анонімного ранньосередньовічного трактату “Liber de causis” («Книга про причини»).

Література:

- 1) Спиноза Б. Богословско-политический трактат [Електронний ресурс] / Б. Спиноза // Электронная библиотека Гражданское общество в России. – Режим доступу до ресурсу: https://www.civisbook.ru/files/File/Spinoza_B-P_tr.pdf.

Священний текст, ритуал і філософський символізм: традиції і практики непальської ваджраяни

Дмитро Марков

Інститут сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України (Київ)

Останні десятиліття розв'язалися дискусії між дослідниками (що, як правило, працювали на стику студій філософських, релігієзнавчих і культурноантропологічних) щодо ритуалізму і «простого» або «низового» – народного або «вульгарізованого» буддизму (тобто буддизму звичайних практик повсякденних, пов'язаних із вшануванням численного пантеону, ритуалами, а не з філософськими й метафізичними концепціями) і буддизму «справжнього», буддизму як філософії, буддизму складних філософських багаточарових текстів. Ці два явища часто протиставлялися, що зауважують дослідники буддизму [Gellner 2012; Lewis 2000, с. 166-170]. Водночас додалися й інтерпретації буд-